

”Haitilaisen” tuolin merkityslausunto

Katri Hirvonen-Nurmi, museoamanuessi

Helinä Rautavaaran museo

Tämä merkityslausunto käsittelee Helinä Rautavaaran museo kokoelmiin kuuluvaa haitilaistaustaisen taiteilijan valmistamaa tuolia (ID HRE931), joka on poistettavien listalla. Tuolia käsitellään sen museointihistorian kannalta, yhteiskunnallisesta, tyyllisestä, esteettisestä ja museon tallennusalueen kannalta. Tuoli HRE931 on puinen korkea tuoli, josta lähtee kaksi etujalkaa. Sen selkänoja ulottuu yhtenäisenä lattiaan asti. Tuolin asema museoesineenä on ohut.

”Haitilaisen” tuolin varhaisemmat vaiheet

Museointiprosessissa tuolin alkuperäinen omistaja Helinä Rautavaara oli liittännyt sen yksityismuseonsa näyttelyyn Helsingin Ruusulankadulla, muttei luetteloinut sitä. Valinta viittaa siihen, ettei keräilijä arvostanut tuolia museaalisesti yhtä korkealle kuin niitä esineitä, jotka hän valitsi luetteloitaviksi eläessään. Museon perustamiseen tähtäävässä luetteloinnissa Rautavaara piti kertomisen arvoisena suoraan vieraisiin maanosiin liittyviä hankintoja ja tarinoita, ei hankintoja gallerioista. Vasta vuonna 2008 Helinä Rautavaaran museon varaston muuton yhteydessä tuoli sai ID-numeron.

Yhteiskunnallinen tilanne Englannissa, jossa keräilijä hankki tuolin 1990, oli erilainen kuin monokulttuurisessa Suomessa. Englannin Crafts Council järjesti 8.8.-14.10.1990 näyttelyn ”Diverse Cultures”. Kiertonäyttelyssä oli esillä töitä samojen alueiden maahanmuuttajataiteilijoilta, joilta Helinä Rautavaara keräsi esineitä (osa taiteilijoista oli syntynyt Brittein saarilla). Taiteilija Dolphin Wilding ei ole Suomessa yleisesti tunnettu. Hän on CV:stä päätellen taidekäsityöläistaiteilija, joka tarjoaa tilaustöitä myös verkossa.

Tuoli vertautuu Rautavaaran hankkimiin muihin brittiläisiin ja rustiikkisiin tuoleihin. Se ei ole kansainvälisesti poikkeava rustiikkituolien ”tyylisuunnassa”, mutta Suomessa harvinaisehko. Rautavaara oli keräillyt niin antiikkituoleja kuin etnisia taidekäsityö- ja sisustustuoleja. Hän sijoitti HRE931:n kuitenkin museotilaansa keskiamerikkalaisten esineiden keskelle eikä kotiinsa, jossa oli paljon arvokkaita keräilyesineitä ja käyttöesineitä. Mikäli tuoli nyt sijoitettaisiin Haiti-kokoelman osaksi, sen autenttisuus olisi kyseenalainen, tekijän haitilaisesta taustasta huolimatta.

Monet merkitykset punnittavina

Esteettinen ja kulttuurinen merkitys ovat merkityksistä eniten tulkinnanvaraisia. Tuolin esteettinen arvo ei kannattele, vaan tuoli on ”ekotyylin” 90-lukulainen edustaja. Tuolin huomiota herättävä koko, materiaalin vankkuus ja istuttavuus voivat tuoda käyttöesineenä kokemuksia ihmisen pienuudesta taiteen tai luonnon edessä ja museossa harvoin koottavan kinesteettisen elämyksen. Se voisi toimia inspiraation lähteenä monille, vaikka estetiikka ei vetoa 2000-luvun alun museohenkilökuntaan. Esineen historiallinen hankintakonteksti saattaa liittyä yhteen teemaan ja sen esittely näyttelyssä taas toiseen teemaan kuraattorin tekemien tulkintojen mukaan. Tuolin hankintatilanteen tärkein teema oli selvästi monikulttuurisuus, mutta museolla ei ole varsinaista monikulttuurisuuskokoelmaa. Keräilijä oli edellä aikaansa. Toinen teema, ympäristötaide, määrittää tuolin tekijää. Hän saattaa olla kansainvälisesti tunnettu ympäristötaiteen tekijä tai kierrätystaiteen edustaja. Materiaali ei kuitenkaan ole niin selvästi kierrätettyä kuin muissa Dolphin Wildingin töissä.

Tuoli on tehty Euroopassa eikä siten kuulu museon tallennusalueeseen. Helinä Rautavaaran keräilijäntöitä tuoli esittää hyvin, se on moniarvoinen, mutta myös väliinputoava esine. Tuoli

kuuluu taidesfääriin, eikä siten museon tallennusalueeseen. Jos Helinä Rautavaaran museolla olisi näyttely kahden kulttuurin vanhemmista syntyneiden sisustustaiteilijoiden teoksista, tuoli sopisi näyttelyyn. Rautavaaraa kiinnostivat Britanniassa toimivat afrikkalaistaustaiset taiteilijat. Koristetaidetuoleja hän osti myös Afrikasta ja Balilta, ja niitä oli esillä museon ensimmäisessä perusnäyttelyn versiossa. Myös taiteilijan kuuluminen kaksinkertaiseen vähemmistöön profiloi häntä mediassa, mutta museolla ei ole kykyä arvioida tätä. Kun esine poistetaan, jää nähtäväksi merkitsevätkö jotkut esineen arvoista enemmän muille museoille.

Tuolin kunto ei edusta ideaalitilaa kokoelmaesineeksi luokiteltuna, vaan vaatisi konservointia. Tuoli on ollut käyttöesineenä museon eteisessä vuosina 1998-2005. Sen jaloissa on haaleita roiskeita vesivahingon jäljiltä, mutta kunto on muuten hyvä. Poisto on perusteltavissa jo tehdyillä säilytysratkaisuilla, esineen käyttöön otolla yleisötilassa. Sen käyttöarvo poistui museon jouduttua pienempiin tiloihin.

Tuoli ennen Helinä Rautavaaran museon perustamista keräilijän yksityismuseossa keski- ja eteläamerikkalaisten esineiden joukossa.

Kuva: Helinä Rautavaara